PINCERNA

EX TERENTIO.

In Usum Puerorum.

1865

C. SULPICI APOLLINARIS PERIOCHA IMMUTATA.

Sorórem falso díctitatam Thaïdis
Id ípsum ignorans míles advexít Thraso
Ipsíque donat. Érat haec civis Áttica.
Píncernam eidem, quem émerat, tradí jubet
Thaídis amator Phaédria ac rus ípse abit,
Thrasóni oratus bíduum concéderet.
Ephébus frater Phaédriae puéllulam
Cum déperiret dóno missam Thaïdi,
Pincérnae ornatu indúitur (suadet Pármeno),
Intro ívit, aufert vírginem. Sed Átticus
Civís repertus fráter ejus cónlocat
Ablátam ephebo: Phaédriam exorát Thraso.

PERSONAE.

PHAEDRIA ADOLESCENS
PARMENO SERVUS
THAIS ADVENA
GNATHO PARASITUS
CHAEREA ADOLESCENS
THRASO MILES
PYTHIAS ANCILLA
CHREMES ADOLESCENS
DORIAS ANCILLA
DORUS PINCERNA
SANGA SERVUS
SOPHRONA NUTRIX
LACHES SENEX.

PROLOGUS.

Si quis miretur speciem habere hanc fabulam
Recentiorum non dissimilem temporum,
Meminerit ille, passim quae nunc assolent,
Ea vi naturae etiam accidisse in Graecia.
Nihil est quod in poeta reprobes, si volet
Senem Rhodiensem uxorem ducere, tunc mori;
Viduam ex marito mortuo ditescere;
Argutam porro et pulchram esse et mutabilem;
Migrare Athenas; ibi amatores plurimos
Allicere, quos suspensos languide tenet,
—Ecquem rejiciat, ecquem denique praeferat,—
Superbientis animi blandula mora.

Hoc vero in Thaide nostra sat laudabile est,
Quod illa sua favoris inclinatio
Hinc in Thrasonem, et illinc rursum in Phaedriam,
Non id inhumanioris vitium est ingenî,
Sed ex ratione fit, et ex benevolentia,
Cupientis nimium, virginem, amissam diu,
Aegre recuperatam, fratri tradere.

Quod si spem Thaidis audax resecat Chaerea,

Modo ambiendi sponsam non satis Attico,
At Sparta tales genuit virginum procos,
Et vi Sabinas petiit Roma conjuges.

Boni itaque sitis, quotquot convenistis huc,
Nec compositoris menda jam moremini,
In reficiendis partibus hujus fabulae,
Modo, ad actionem tandem cum proceditur,
Partes hodie illae sustineantur sedulo.

ACTUS I.

Phaedria. Parmeno.

Ph. Quid ígitur faciam? nón eam? ne núnc quidem
Quum arcéssor ultro? an pótius ita me cómparem,
Non pérpeti muliérum contumélias?
Exclúsit: revocat: rédeam? non, si me óbsecret.
Pa. Siquidem hércle possis, níl prius neque fórtius:
Verúm si incipies néque pertendes náviter,
Atque, úbi pati non póteris, quum nemo éxpetet,
Inf´ecta pace ultro ád eam venies, índicans
Te amáre et ferre nón posse: actum est, ílicet,
Perísti: eludet, úbi te victum sénserit.
Proin tú, dum est tempus, étiam atque etiam cógita,
Here; quaé res in se néque consilium néque modum
Habet úllum, eam consílio regere nón potes.
In amóre haec omnia ínsunt vitia: injúriae,
Suspíciones, ínimicitiae, indúciae,
Bellúm, pax rursum: incérta haec si tu póstules
Ratióne certa fácere, nilo plús agas,
Quam sí des operam ut cúm ratione insánias.
Et quód nunc tute técum iratus cógitas,
'Egone íllam, quae illum, quaé me, quae non! síne modo,
Morí me malim: séntiet qui vír siem:'
Haec vérba illa una me hércle falsa lácrimula,
Quam oculós terendo mísere vix vi expréssérit,
Restínguet, et te ultro áccusabit, ét dabis
Ultro eí supplicium. Ph. O indígnum facinus: núnc ego

Et illám scelestam esse ét me miserum séntio
Et taédet: et amore árdeo: et prudéns, sciens,
Vivús vidensque péreo: nec quid agám scio.
  PA. Quid agás? nisi ut te rédimas captum quám queas
Minumó: si nequeas paúlulo, at quantí queas:
Et né te adflictes. PH. Ítane suades? PA. Sí sapis.
Neque praéter quam quas ípse amor moléstias
Habet áddas, et illas quás habet recté feras.
Sed eccam ípsa egreditur, nóstri fundi cálamitas:
Nam quód nos capere opórtet, haec intércipit.

THAIS. PHAEDRIA. PARMENO.

  TH. Miserám me, vereor ne íllud gravius Phaédria
Tulerít neve aliorsum átque ego feci accéperit,
Quod heri íntro missus nón est. PH. Totus, Pármeno,
Tremo hórreoque, póstquam aspexi hanc. PA. Bóno animo es:
Accéde ad ignem hunc, jám calesces plús satis.
  TH. Quis hic lóquitur? ehem, tun' híc eras, mi Phaédria?
Quid stábas hic? cur nón intro ibas? PA. Céterum
De exclúsione vérbum nullum? TH. Quíd taces?
  PH. Sané quia vero hae míhi patent sempér fores
Aut quía sum apud te prímus. TH. Missa istaéc face.
  PH. Quid 'míssa?' o Thaïs, Tháïs, utinam essét mihi
Pars aéqua amoris técum ac pariter fíeret,
Ut aút hoc tibi doléret itidem ut míhi dolet,
Aut égo istuc abs te fáctum nili pénderem!
  TH. Ne crúcia te obsecro, ánime mi, mi Phaédria.
Non pól, quo quemquam plús amem aut plus díligam,
Eo féci: sed ita erát res, faciundúm fuit.
  PA. Credo, út fit, misera praé amore exclusti húnc foras.
  TH. Sicíne agis, Parmeno? áge: sed huc qua grátia

Te accérsi jussi, auscúlta. Ph. Fiat. Th. Díc mihi
Hoc prímum, potin' est híc tacere? Pa. Egone? óptume.
Verum heús tu, hac lege tíbi meam astringó fidem:
Quae véra audivi, táceo et contineo óptume:
Sin fálsum aut vanum aut fínctum est, continuó palam est:
Plenús rimarum sum, hác atque illac pérfluo.
Proin tú, tacere sí vis, vera dícito.
 Th. Samiá mihi mater fúit: ea habitabát Rhodi.
 Pa. Potést taceri hoc. Th. Íbi tum matri párvolam
Puéllam dono quídam mercatór dedit
Ex Áttica hinc abréptam. Ph. Civemne? Th. Árbitror:
Certúm non scimus: mátris nomen ét patris
Dicébat ipsa: pátriam et signa cétera
Neque scíbat neque per aétatem etiam pótis erat.
Mercátor hoc addébat: e praedónibus,
Unde émerat, se audísse abreptam e Súnio.
Matér ubi accepit, coépit studiose ómnia
Docére, educere, íta uti si esset fília.
Sorórem plerique ésse credebánt meam.
Ego cum íllo, quocum ~~tum~~ cónsuevi cónjuge, uno
Abii húc, qui mihi relíquit haec quae habeo ómnia.
 Pa. Utrúmque hoc falsum est: éffluet. Th. Qui istúc? Pa. Quia
Neque tu úno es nunc conténta neque solús dedit:
Nam hic quóque bonam magnámque partem ad te áttulit.
 Th. Itá est; sed sine me pérvenire quó volo.
Intérea miles, quí me amare occéperat,
In Cáriam est proféctus: te intereá loci
Cognóvi. Tute scís postilla quam íntumum
Habeám te et mea consília ut tibi credam ómnia.
 Ph. Ne hoc quídem tacebit Pármeno. Pa. Oh dubiúmne id est?

Th. Hoc ágite, amabo. máter mea illic mórtua est
Nupér: ejus frater âliquantum ad rem est ávidior.
Is ubi ésse hanc forma vîdet honesta vírginem
Et fídibus scire, prétium sperans ílico
Prodúcit, vendit. Fórte fortuna ádfuit
Hic méus amicus: émit eam donó mihi,
Inprúdens harum rérum ignarusque ómnium.
Is vénit: postquam sénsit me tecúm quoque
Rem habére, fingit caúsas ne det sédulo:
Ait, sí fidem habeat se íri praepositûm tibi
Apúd me, ac non id métuat, ne, ubi accéperim,
Sesé relinquam, vélle se illam míhi dare:
Verum íd vereri. Séd ego quantum súspicor,
Ad vírginem animum adjécit. Ph. Etiamne ámplius?
Th. Nil: nám quaesivi. Númc ego eam, mi Phaédria,
Multaé sunt causae quamóbrem cupio abdúcere:
Primúm quod soror est dícta, praeterea út suis
Restítuam ac reddam. Sóla sum: habeo hic néminem
Neque amícum neque cognâtum. Quam ob rem, Phaédria,
Cupio âliquos parere amícos benefició meo.
Id amâbo adjuta mé, quo id fiat fácilius.
Sine illúm priores párteis hosce aliquót dies
Apúd me habere. Níl respondes? Ph. Péssuma,
Egon' quícquam cum istis fáctis tibi respóndeam?
Pa. Eu nóster, laudo: tándem perdoluít: vir es.
Ph. At égo nescibam, quórsum tu ires: 'párvola
Hinc ést abrepta: edúxit mater pró sua:
Soror dícta est: cupio abdúcere, ut reddám suis:'
Nempe ómnia haec nunc vérba huc redeunt dénique:
Exclúdor, ille récipitur. Qua grátia?
Nisi si íllum plus quam mé amas et istam núnc times,
Quae advécta est, ne illum tálem praeripiát tibi.

Th. Ego id tímeo? Ph. Quid te ergo áliud sollicitát? Cedo.
Num sólus ille dóna dat? numcúbi meam
Benígnitatem sénsisti in te claúdier?
Nonne úbi mi dixti cúpere te ex Aethíopia
Ancíllulam, relíctis rebus ómnibus
Quaesívi? tum pincérnam dixti vélle te,
Quia sólae utuntur hís reginae: répperi,
Herí minas vigínti pro ambobús dedi.
Tamén contemptus ábs te haec habui in mémoria:
Ob haéc facta abs te spérnor! Th. Quid istic, Phaédria?
Quamquam íllam cupio abdúcere atque hac re árbitror
Id fíeri posse máxume: verúmtamen
Potiús quam te inimicum hábeam, faciam ut jússeris.
Ph. Utinam ístuc verbum ex ánimo ac vere díceres
'Potiús quam te inimicum hábeam:' si istuc créderem
Sincére dici, quídvis possem pérpeti.
Pa. Labáscit, victus est, úno verbo, quám cito!
Th. Ego nón ex animo mísera dico? quám joco
Rem vóluisti a me tándem, quin perféceris?
Ego ínpetrare néqueo hoc abs te, bíduum
Saltem út concedas sólum. Ph. Siquidem bíduum:
Verúm ne fiant ísti vigintí dies.
Th. Profécto non plus bíduum aut . . Ph. Aut? níl moror.
Th. Non fíet: hoc modo síne te exorem. Ph. Scílicet
Faciúndum est quod vis. Th. Mérito te amo, béne facis.
Ph. Rus íbo: ibi hoc me mácerabo bíduum:
Ita fácere certum est: mós gerundus est Tháïdi.
Tu, Pármeno, huc fac illi ádducantur. Pa. Máxume.
Ph. In hoc bíduum Thaís vale. Th. Mi Phaédria,
Et tú: numquid vis áliud? Ph. Egone quíd velim?

Cum mílite isto praésens absens út sies:
Diés nocteisque mé ames, me desíderes,
Me sómnies, me expéctes, de me cógites,
Me spéres, me te obléctes, mecum tóta sis:
Meus fác sis postremo ánimus, quando ego súm tuus.
Th. Me míseram, forsan híc mihi parvam habeát fidem
Atque éx aliarum ingéniis nunc me júdicet.
Ego pól, quae mihi sum cónscia, hoc certó scio,
Neque mé finxisse fálsi quicquam néque meo
Cordi ésse quemquam cáriorem hoc Phaédria:
Et quídquid hujus féci, causa vírginis
Fecí: nam me ejus spéro fratrem própemodum
Jam répperisse, adoléscentem adeo nóbilem:
Et is hódie venturum ád me constituít domum.
Concédam hinc intro atque éxpectabo, dúm venit.

ACTUS II.

Phaedria. Parmeno.

Ph. Fác, ita ut jussi, déducantur ísti. Pa. Faciam. Ph. At díligenter.
Pa. Fíet. Ph. At matúre. Pa. Fiet. Ph. Sátin' hoc mandatúm est tibi? Pa. Ah
Rogitáre, quasi diffícile sit.
Útinam tam aliquid ínvenire fácile possis, Phaédria,
Quam hóc peribit. Ph. Égo quoque una péreo, quod mihi est cárius:
Ne istúc tam iniquo pátiare animo. Pa. Mínume: quin actúm dabo.

Sed númquid aliud ínperas?
Ph. Múnus nostrum ornáto verbis, quód poteris: et illum aémulum,
Quod póteris, ab ea péllito. Pa. Au,
Mémini, tam etsi núllus moneas. Ph. Égo rus ibo atque íbi manebo.
Pa. Céuseo. Ph. Sed heús tu. Pa. Quid vis? Ph. Cénsen' posse me óbfirmare et
Pérpeti, ne rédeam interea? Pa. Téne? non hercle árbitror:
Nam aut jám revortere, aút mox noctu te ádiget horsum insómnia.
Ph. Opus fáciam, ut defetíger usque, ingrátiis ut dórmiam.
Pa. Vigilábis lassus: hóc plus facies. Ph. Ábi, nil dicis, Pármeno.
Ejíciunda hercle haec ést mollities ánimi: nimis me indúlgeo.
Tandém non ego illam cáream, si sit ópus, vel totum tríduum? Pa. Hui,
Úniversum tríduum? vide quíd agas. Ph. Stat senténtia.
Pa. Dí boni, quid hoc mórbi est? Adeon' hómines inmutárier
Éx amore, ut nón cognoscas eúndem esse! hoc nemó fuit
Mínus ineptus, mágis severus quísquam nec magis cóntinens.
Séd quis hic est, qui huc pérgit? attat, híc quidem est parasitús Gnatho
Mílitis: ducít secum una vírginem dono huíc: papae,
Fácie honesta. Mírum ni ego me túrpiter hodie híc dabo
Cúm meo decrepito hóc ministro. Haec súperat ipsam Thaïdem.

Gnatho. Parmeno.

Gn. Di ínmortales, hómini homo quid praéstat? stulto intélligens

Quíd inter est? hoc ádeo ex hac re vénit in mentém mihi:
Cónveni hodie advéniens quendam meí loci hinc atque órdinis
Hóminem haud inpurum, ítidem patria qui ábligurrierát bona:
Vídeo sentum squálidum aegrum, pánnis annisque óbsitum.
'Quíd istuc,' inquam, 'ornáti est?' "quoniam míser quod habui pérdidi, en
Quó redactus sum. Ómnes noti me átque amici déserunt."
Híc ego illum contémpsi prae me; 'quíd homo,' inquam, 'ignavíssume?
Ítan' parasti te, út spes nulla réliqua in te sít tibi?
Símul consilium cúm re amisti? víden' me ex eodem ortúm loco?
Quí color, nitór, vestitus, quaé habitudo est córporis!
Ómnia habeo, néque quicquam habeo: níl quum est, nil defít tamen.'
"Át ego infelix néque ridiculus ésse neque plagás pati
Póssum." 'Quid? tu his rébus credis fíeri? tota errás via.
Ólim isti fuit géneri quondam quaéstus apud saeclúm prius:
Hóc novum est aucúpium: ego adeo hanc prímus inverí viam.
Ést genus hominum, qui ésse primos se ómnium rerúm volunt,
Néc sunt: hos conséctor: hisce ego nón paro me ut rídeant,
Séd eis ultro adrídeo et eorum íngenia admirór simul:
Quídquid dicunt, laúdo: id rursum sí negant, laudo íd quoque:
Négat quis: nego; aït: áio; postremo íuperavi egomét mihi
Ómnia adsentári. Is quaestus núnc est multo ubérrumus.'
Pa. Scítum hercle hominem: hic hómines prorsum ex stúltis insanós facit.
Gn. Dum haec lóquimur, intereá loci ad macéllum ubi adventamus,
Concúrrunt laeti mi óbviam cuppédinarii ómnes:
Cetárii, lanií, coqui, fartóres, piscatóres,
Quibus ét re salva et pérdita profúeram et prosum saépe:

Salútant, ad cenám vocant, advéntum gratulántur.
Ille úbi miser famélicus videt me ésse tanto honóre,
Tam fácile victum quaérere: [ibi] homo coépit me obsecráre,
Ut síbi liceret díscere id de mé: sectari jússi,
Si pótis est, tanquam philosophorum habent disciplinae ex ípsis
Vocábula, parasíti ita ut Gnathónici vocéntur.
Pa. Viden' ótium et cibus quíd facit aliénus? Gn. Sed ego césso
Ad Tháïdem hanc dedúcere et rogáre ad cenam ut véniat?
Sed Pármenonem ante óstium Thaidis tristem vídeo,
Rivális servum: sálva res. Ni mírum, hice homines frígent.
Nebulónem hunc certum est lúdere. Pa. Hice hoc múnere arbitrántur
Suam Tháïdem esse. Gn. Plúrima salúte Parmenónem
Summúm suum inpertít Gnatho. Quid ágitur? Pa. Statur. Gn. Vídeo.
Numquíd nam hic quod nolís vides? Pa. Te. Gn. Crédo: at numquid áliud?
Pa. Qui dúm? Gn. Quia tristis es. Pa. Níl quidem. Gn. Ne sís: sed quid vidétur
Hoc tíbi mancupium? Pa. Nón malum hercle. Gn. Uro hóminem. Pa. Ut falsus ánimi est.
Gn. Quam hoc múnus gratum Tháïdi arbitráre esse? Pa. Hoc nunc dícis,
Ejéctos hinc nos: ómnium rerum, heús, vicissitúdo est.
Gn. Sex égo te totos, Pármeno, hos menseís quietum réddam,
Ne súrsum deorsum cúrsites neve úsque ad lucem vígiles:
Ecquíd beo te? Pa. Mén? papae. Gn. Sic sóleo amicos. Pa. Laúdo.
Gn. Detíneo te: fortásse tu proféctus alio fúeras.
Pa. Nusquám. Gn. Tum tu igitur paúlulum da mi óperae: fac ut admittar

Ad íllam. Pa. Age modo, nunc tíbi patent fores haé, quia istam dúcis.
Gn. Numquem évocari hinc vís foras? Pa. Sine bíduum hoc praetéreat:
Qui míhi nunc uno dígitulo foris áperis fortunátus,
Ne tu ístas faxo cálcibus saepe insultabis frústra.
Gn. Etiám nunc hic stas, Pármeno? eho num nam híc relictus es cústos,
Nequís forte internúntius clam a mílite ad istam cúrset?
Pa. Facéte dictum: míra vero míliti quae pláceant.
Sed vídeo herilem fílium minórem huc adveníre.
Mirór, quî ex Piraeo ábierit: nam ibi cústos publicé est nunc.
Non témere est: et properáns venit: nescić quid circumspéctat.

Chaerea. Parmeno.

Ch. Óccidi.
Neque vírgo est usquam, néque ego, qui illam e cónspectu amisí meo.
Ubi quaéram, ubi investígem, quem percónter, quam insistám viam,
Incértus sum. Una haec spés est: ubi ubi est, diú celari nón potest.
O fáciem pulchram: déleo omnis dehínc ex animo múlieres:
Taedét quotidiánarum harum fórmarum. Pa. Ecce autem álterum,
Néscio quid de amóre loquitur: o ínfortunatúm senem!
Hic véro est, qui si occéperit,
Ludúm jocumque dícet fuisse illum álterum,
Praeut hujus rabies quaé dabit.
Ch. Ut illúm di deaeque sénium perdant, qui hódie me remorátus est:

Neque ádeo qui restíterim: tum autem qui íllum flocci fécerim.
Séd eccum Parmenónem. Salve. Pa. Quíd tu es tristis? quídve es alacris?
Únde is? Ch. Egone? néscio hercle, néque unde eam neque quórsum eam:
Ita prórsum oblitus súm mei.
Pa. Qui quaéso? Ch. Amo. Pa. Hem. Ch. Nunc, Pármeno, te osténderis qui vír sies.
Scis té mihi saepe póllicitum esse 'Chaérea, aliquid ínveni
Modo quód ames: in ea re útilitatem ego fáciam ut cognoscás meam,'
Quum in céllulam ad te pátris penum omnem cóngerebam clánculum.
Pa. Age, inépte. Ch. Hoc hercle fáctum est. Fac sis núnc promissa adpáreant:
Sic ádeo digna rés est, ubi tu nérvos intendás tuos.
Haud símilis virgo est vírginum nostrárum, quas matrés student
Demíssis humeris ésse, vincto péctore, ut gracilaé sient.
Si quá est habitior paúlo, pugilem esse áiunt, deducúnt cibum:
Tam etsí bona est natúra, reddunt cúratura júnceas:
Itaque érgo amantur. Pa. Quíd tua istaec? Ch. Nóva figura orís. Pa. Papae.
Ch. Color vérus, corpus sólidum et bene concretum. Pa. Anni? Ch. Anni? sédecim.
Pa. Flos ípsus. Ch. Hance tú mihi vel vi vél clam vel precário
Fac trádas: mea nil réfert, dum mea sít modo.
Pa. Quid? vírgo cuja est? Ch. Néscio hercle. Pa. Unde ést? Ch. Tantundem. Pa. Ubi hábitat?
Ch. Ne id quídem. Pa. Ubi vidisti? Ch. Ín via. Pa. Qua rátione amisísti?
Ch. Id équidem adveniens mécum stomachabár modo:

Neque quémquam ego hominem esse árbitror, cui mágis bonae
Felícitates ómnes avorsaé sient.
Quid hóc est sceleris! périi. Pa. Quid factúm est? Ch. Rogas?
Patrís cognatum atque aéqualem Archidémidem
Novístin? Pa. Quid ni? Ch. Is, dum hánc sequor, fit mi óbviam.
Pa. Incómmode hercle. Ch. Immo énim vero infelíciter:
Nam incómmoda alia súnt dicenda, Pármeno.
Illúm liquet mihi déjerare his ménsibus
Sex séptem prorsus nón vidisse próxumis,
Nisi núnc, quum minume véllem minumeque ópus fuit.
Eho nónne hoc monstri símile est? quid aïs? Pa. Máxume.
Ch. Contínuo adcurrit ád me, quam longé quidem,
Incúrvus, tremulus, lábiis demissís, gemens:
'Heus heús, tibi dico, Chaérea,' inquit. Réstiti.
'Scin quíd ego te volébam?' "dic." 'Cras ést mihi
Judícium.' "Quid tum?" 'ut díligenter núnties
Patri, ádvocatus máne mi esse ut méminerit.'
Dum haec dícit, abiit hóra. Rogo numquíd velit.
'Recte,' ínquit. Abeo. Quum húc respicio ad vírginem,
Illa sése interea cómmodum huc advórterat
In hanc nóstram plateam. Pa. Mírum ni hanc dicít, modo
Huic quaé data est dono. Ch. Húc quum advenio, núlla erat.
Pa. Comités secuti scílicet sunt vírginem?
Ch. Verúm: parasitus cum áncilla. Pa. Ipsa est: ílicet:
Desíne: jam conclamátum est. Ch. Alias rés agis.
Pa. Istúc ago equidem. Ch. Nóstin' quae sit? díc mihi,
Vidístin'? Pa. Vidi, nóvi: scio quo abdúcta sit.
Ch. Eho Pármeno mi, nóstin', et scis úbi siet?
Pa. Húc deducta est ád pulchellam Tháïdem: ei donó data est.

Ch. Quis is est tam poténs cum tanto múnere hoc? Pa. Milés Thraso,
Phaédriae rivális. Ch. Duras frátris parteis praédicas.
Pa. Ímmo si sciás quod donum huic dóno contra cómparet,
Mágis id dicas. Ch. Quód nam quaeso? Pa. Píncernam. Ch. Illumne óbsecro
Ínhonestum hominem, quém mercatus ést heri, senem, múlierem?
Pa. Ístunc ipsum. Ch. Homó quatietur cérte cum donó foras.
Séd istam Thaïdém non scivi nóbis vicinam. Pa. Haúd diu est.
Ch. Périi, numquamne étiam me illam vídisse! eho dum díc mihi:
Éstne, ut fertur, fórma? Pa. Sane. Ch. At nīl ad nostram hanc. Pa. Ália res.
Ch. Óbsecro hercle, Pármeno, fac ut meá sit. Pa. Faciam sédulo:
Dábo operam, adjuvábo: numquid me áliud? Ch. Quo nunc ís? Pa. Domum,
Út mancupia haec, íta uti jussit fráter, ducam ad Tháïdem.
Ch. Ó fortunatum fámulum istum, quí quidem in hanc detúr domum!
Pa. Quíd ita? Ch. Rogitas? súmma forma sémper conservám domi
Vidébit, conloquétur, aderit úna in unis aédibus.
Cibúm non numquam cápiet cum ea: intérdum propter sérviet.
Pa. Quid sí nunc tute fórtunatus fías? Ch. Qua re, Pármeno?
Respóndo. Pa. Capias tu íllius vestem. Ch. Véstem? quid tum póstea?
Pa. Pro illó te deducam. Ch. Aúdio. Pa. Te esse íllum dicam. Ch. Intélligo.

PA. Tu illíus fruare cómmodis, quibus tú illum dicebás modo:
Cibum úna capias, ádsis, spectes, cántes, propter sérvias:
Quandóquidem illarum néque te quisquam nóvit neque scit quí sies.
Praetérea forma et aétas ipsa est, fácile ut pro famuló probes.
CH. Dixtí probe, nec úmquam vidi mélius consiliúm dari.
Age eámus intro núnc jam: orna me, ábduc, duc, quantúm potest.
PA. Quid agís? jocabar équidem. CH. Garris. PA. Périi, quid ego egí miser?
Quo trúdis? perculerís jam tu me. Tíbi equidem dicó, mane.
CH. Eámus. PA. Pergin'? CH. Cértum est. PA. Vide ne nímium calidum hoc sít modo.
CH. Non ést profecto: síne. PA. At enim istaec ín me cudetúr faba. CH. Ah.
PA. Quid istíc? si certum est fácere, faciam: vérum ne post cónferas
Culpam ín me. CH. Non faciám. PA. Jubesne? CH. Júbeam? cogo atque ínpero;
Numquám defugio auctóritatem. PA. Séquere: di vortánt bene.

ACTUS III.

THRASO. GNATHO. PARMENO.

TH. Magnás vero agere grátias Thaïs mihi?
GN. Ingénteis. TH. Ain' tu, laéta est. GN. Non tam ipsó quidem
Donó, quam abs te datum ésse: id vero sério
Triúmphat. PA. Hoc províso ut, ubi tempús siet,

Dedúcam. Sed eccum mílitem. TH. Est istúc datum
Profécto, ut grata míhi sint quae facio ómnia.
  GN. Advórti hercle animum. TH. Vél rex semper máxumas
Mihi agébat quidquid féceram: aliis nón item.
  GN. Labóre alieno mágno partam glóriam
Verbís saepe in se tránsmovet, qui habét salem,
Quod in te ést. TH. Habes. GN. Rex te érgo in oculis.
    TH. Scílicet.
  GN. Gestáre? TH. Vero: crédere omnem exércitum,
Consília. GN. Mirum. TH. Túm sicubi eum sátietas
Hominum, aút negoti síquando odium céperat,
Requiéscere ubi volébat, quasi: nostín'? GN. Scio:
Quasi ubi íllam expueret míseriam ex animó. TH. Tenes.
Tum mé convivam sólum abducebát sibi. GN. Hui,
Regem élegantem nárras. TH. Immo síc homo est:
Perpaúcorum hominum. GN. Ímmo nullorum árbitror,
Si técum vivit. TH. Ínvidere omnés mihi,
Mordére clanculum: égo non flocci péndere:
Illi ínvidere mísere: verum unús tamen
Inpénse, elephantis quem Índicis praeféceral.
Is úbi molestus mágis est, 'quaeso,' inquám, 'Strato,
Eone és ferox, quia habés inperium in béluas?'
  GN. Pulcherríme hercle díctum et sapientér. Papae,
Juguláras hominem. Quíd ille? TH. Mutus ílico.
  GN. Quid ni ésset? PA. Di vostrám fidem: hominem pér-
    ditum
Miserúmque: et illum sácrilegum. TH. Quid illúd, Gnatho,
Quo pácto Rhodium tétigerim in convívio,
Numquám tibi dixi? GN. Númquam: sed narra óbsecro.
Plus míliens audívi. TH. Una in convívio
Erat híc, quem dico, Rhódius adolescéntulus.
Forté traxi péplúm: coepit ad id adlúdere

Et me ínridere. ‘Quíd aïs,’ inquam, ‘homo ínpudens,
Vulpecula es ipse, et mî caudam invides?’ Gn. Háhae.
Th. Quid ést? Gn. Facete, lépide, laute, níl supra.
Tuumne, óbsecro te, hoc díctum erat? vetus crédidi.
Th. Audíeras? Gn. Saepe, et fértur in primís. Th. Meum est.
Gn. Dolet díctum inprudenti ádolescenti et líbero.
Pa. At té di perdant. Gn. Quíd ille quaeso? Th. Pérditus:
Risu ómnes qui aderant émoriri: dénique
Metuébant omnes jám me. Gn. Non injúria.
Th. Sed heús tu, purgon’ égo me de istac Tháïdi,
Quod eám me amare súspicata est? Gn. Níl minus.
Immo aúge magis suspícionem. Th. Cúr? Gn. Rogas?
Scin’ síquando ílla méntionem Phaédriae
Facit aút si laudat, te út male urat,—Th. Séntio.
Gn. Id út ne fiat, haéc res sola est rémedio.
Ubi nóminabit Phaédriam, tu Pámphilam
Contínuo. Siquando ílla dicet ‘Phaédriam
Intró mittamus cómissatum:’ Pámphilam
Cantátum provocemus. Si laudábit haec
Illíus formam: tu hújus contra. Dénique
Par pró pari reférto, quod eam mórdeat.
Th. Siquidém me amaret, tum ístuc prodessét, Gnatho.
Gn. Quando íllud quod tu dás expectat átque amat,
Jam dúdum te amat: jám dudum illi fácile fit
Quod dóleat: metuit sémper, quem ipsa núnc capit
Fructúm, nequando irátus tu alio cónferas.
Th. Bene díxti: at mihi istuc nón in mentem vénerat.
Gn. Ridículum: non enim cógitaras: céterum
Idem hoc túte melius quánto invenissés, Thraso!

THAIS. THRASO. PARMENO. GNATHO. PYTHIAS.

TH. Audíre vocem vísa sum modo mílitis.
Atque éccum. Salve, mí Thraso. THR. O Thaís mea,
Meum sávium, quid ágitur? ecquid nós amas
De fídicina istac? PA. Quám venuste: quód dedit
Princípium adveniens! TH. Plúrimum meritó tuo.
GN. Eámus ergo ad coénam: quid stas? PA. Hem álterum:
Abdómini hunc natum dícas? THR. Ubi vis, nón moror.
PA. Adíbo atque adsimulábo quasi nunc éxeam.
Itúran', Thaïs, quópiam es? TH. Ehem, Pármeno,
Bene fécisti: hodie itúra. PA. Quo? TH. Quid, hunc nón vides?
PA. Video ét me taedet. Úbi vis, dona adsúnt tibi
A Phaédria. THR. Quid stámus? cur non ímus hinc?
PA. Quaeso hércle ut liceat, páce quod fiát tua,
Dare huic quae volumus, cónvenire et cónloqui.
THR. Perpúlchra credo dóna ~~aut~~ nostri símilia. haud
PA. Res índicabit. Heús jubete istós foras
Exíre, quos jussi, ócius. Procédo tu huc.
Ex Aéthiopia est úsque haec. THR. Hic sunt trés minae.
GN. Vix. PA. Úbi tu es, Dore? accéde. En pincernám tibi,
Quam líberali fácie, quam aetate íntegra!
TH. Ita mé di ament, honéstus est. PA. Quid tu aís, Gnatho?
Numquíd habes quod contémnas? quid tu autém Thraso?
Tacént: satis laudant. Fác periclum in lítteris,
Fac ín palaestra, in músicis: quae líberum
Scire aéquum est adolescéntem, sollertém dabo.
THR. Ego ab illo cyathos majores, vel sobrius.
PA. Atque haéc qui misit, nón sibi soli póstulat
Te vívere et sua caúsa excludi céteros,

Neque púgnas narrat néque cicatriceís suas
Osténtat neque tibi óbstat, quod quidám facit:
Verum úbi molestum nón erit, ubi tú voles,
Ubi témpus tibi erit, sát habet, si tum récipitur.
Thr. Adpáret servum hunc ésse domini paúperis
Miseríque. Gn. Nam hercle némo posset, sát scio,
Qui habéret quî paráret alium, hunc pérpeti.
Pa. Tace tú, quem ego esse infra ínfumos omneís puto
Hominés: nam qui huic adséntari animum indúxeris,
E flámma petere té cibum posse árbitror.
Thr. Jamne ímus? Th. Hos prius íntro ducam et quaé volo
Simul ínperabo: póst continuo éxeo.
Thr. Ego hinc ábeo. Tu istanc ópperire. Pa. Haud cónvenit
Una íre cum amica ínperatorem in via.
Thr. Quid tíbi ego multa dícam? domini símius es.
Gn. Hahahaé. Thr. Quid rides? Gn. Ístuc quod dixtí modo:
Et illúd de Rhodio díctum quum in mentém venit.
Sed Tháïs exit. Thr. Ábi prae, cura ut sínt domi
Paráta. Gn. Fiat. Th. Díligenter, Pýthias,
Fac cúres, si Chremes huc forte advénerit,
Ut óres, primum ut rédeat: si id non cómmodum est,
Ut máneat: si id non póterit, ad me addúcito.
Py. Ita fáciam. Th. Quid? quid áliud volui dícere?
Ehem: cúrate istam díligenter vírginem:
Domi adsítis facite. Thr. Eámus. Th. Vos me séquimini.

Chremes. Pythias.

Ch. Profécto quanto mágis magisque cógito,
Ni mírum, dabit haec Tháïs mihi magnúm malum:

Ita mé video ab ea astúte labefactárier.
Jam túm quum primum jússit me ad se accérsier,
Rogét quis 'quid tibi cum ílla?' ne norám quidem.
Ubi véni, causam, ut íbi manerem, répperit:
Ait rém divinam fécisse et rem sériam
Velle ágere mecum. Jám tum erat suspício,
Doló malo haec fieri ómnia. Ipsa adcúmbere
Mecúm, mihi sese dáre, sermonem quaérere.
Ubi fríget, huc evásit, quam pridém pater
Mihi et máter mortui éssent. Dico, jám diu.
Rus Súnii ecquod hábeam et quam longe á mari.
Credo eí placere hoc, spérat se a me avéllere.
Postrémo, ecqua inde párva periissét soror;
Ecquís cum ea una; quíd habuisset, quúm perit;
Ecquís eam posset nóscere. Haec cur quaéritet?
Nisi si ílla forte quae ólim periit párvola,
Eam sése intendit ésse, uti est audácia.
Verum éa si vivit, ánnos nata est sédecim,
Non májor: Thaïs, quám ego sum, majúscula est.
Misít porro orare, út venirem, sério.
Aut dícat quod vult aút molesta né siet.
Non hércle veniam tértio. Heus heus, écquis hic?
Ego súm Chremes. Py. O cápitulum lepidíssumum.
  Ch. Dico égo mi insidias fíeri? Py. Thaïs máxumo
Te orábat opere, ut crás redires. Ch. Rús eo.
  Py. Fac amábo. Ch. Non possum, ínquam. Py. At tu apud nos híc mane,
Dum rédeat ipsa. Ch. Níl minus. Py. Cur, mí Chremes?
  Ch. Malám rem hinc ibis? Py. Si ístuc ita certúm est tibi,
Amábo ut illuc tránseas ubi illá est. Ch. Eo.
  Py. Abi, Dórias, cito húnc deduce ad mílitem.

ACTUS IV.

Dorias.

Íta me di ament, quántum ego illum vídi, non nil tímeo misera,
Néquam ille hodie insánus turbam fáciat aut vim Tháïdi.
Nam póstquam iste advenít Chremes adoléscens, frater vírginis,
Mílitem rogat út illum admitti júbeat: ille contínuo irasci,
Néque negare audére: Thaïs pórro instare ut hóminem invitet.
Íd faciebat rétinendi illius caúsa: quia illa quaé cupiebat
Dé sorore ejus índicare ad eám rem tempus nón erat.
Invítat tristis: mánsit. Ibi illa cum íllo sermonem ílico.
Míles vero síbi putare addúctum ante oculos aémulum,
Fácere contra huic aégre; Heus, inquit, púer, accerse Pámphilam,
Út delectet híc nos. Illa exclámat, Minume géntium:
Ín convivium íllam? miles téndere, inde ad júrgium.
Ínterea aurum síbi clam mulier démit, dat mi ut aúferam.
Hóc est signi: ubi prímum poterit, se íllinc subducét, scio.

Phaedria. (Dorias.)

Dum rús eo, coepi égomet mecum intér vias,
Ita út fit, ubi quid ín animo est moléstiae,
Aliám rem ex alia cógitare, et ea ómnia
Pejórem in partem. Quíd opus est verbis? dum haéc puto,
Praetérii inprudens víllam. Longe jam ábieram,
Quum sénsi: redeo rúrsum, male veró me habens:
Ubi ad ípsum veni dévorticulum, cónstiti:
Occépi mecum cógitare, Hem, bíduum hic
Manéndum est soli síne illa? quid tum póstea?

Nil ést. Quid? nil? si nón loquendi cópia est,
Eho né videndi quídem erit? si illud nón licet,
Saltem hóc licebit. Cérto extrema línea
Amáro haud nil est. Víllam praetereó sciens.
Sed quíd hoc, quod timida súbito egreditur Pýthias?

PYTHIAS. PHAEDRIA. DORIAS.

PY. Úbi ego illum scelerósum misera atque ínpium inveniam? aút ubi quaeram?
Hócine tam audax fácinus facere esse aúsum! PH. Perii: hoc quíd sit vereor.
PY. Qui domum vix nostram intrarat, cum fugitivus protinus
Et sese hinc abstulit, scelus, et secum illam ipsam ut comitem sibi.
PH. Hem. PY. Quí nunc si detúr mihi,
Út ego únguibus facile ílli in oculos ínvolem venéfico!
PH. Néscio quid profécto absente nóbis turbatúm est domi.
Adíbo. Quid istuc? quid festinas? aút quem quaeris, Pýthias?
PY. Ehem Phaédria, ego quem quaéram? in' hinc quo dígnus es cum donís tuis
Tam lépidis? PH. Quid istuc ést reï?
PY. Rogás me? famulum quém dedisti nóbis quas turbás dedit!
Vírginem, herae quam dóno dederat míles, abstulít. PH. Quid aïs?
PY. Périi. PH. Temulénta es. PY. Utinam síc sint qui mihi málo volunt.
DO. Au óbsecro, mea Pýthias, quod ístuc nam monstrúm fuit?
PH. Insánis: qui istuc fácere servus aúdeat? PY. Illum néscio

Qui fúerit: hoc quod fécit, res ipsa índicat.
Lacrumant puellae néque, quum rogites, quíd sit audent dícere.
Ille aútem bonus vir núsquam adparet. Étiam hoc misera súspicor,
Aliquíd domo abeuntem ábstulisse. Ph. Néqueo mirarí satis,
Quo illíc abire ignávus possit lóngius, nisi sí domum
Forte ád nos rediit. Py. Víse amabo, núm sit. Ph. Jam faxó, scies.
Do. Perii, óbsecro, tam infándum facinus, méa tu, ne audiví quidem.
Py. At pól ego illius líberali voltú capta ádeo fui,
Et crédula nimis: vérum miserae hoc nón in mentem vénerat:
Nam illum áliquo conclusíssem neque illi áditum dedissem vírgini.

Phaedria. Dorus. Pythias. Dorias.

Ph. Exí foras, sceléste: at etiam réstitas,
Fugitíve? prodi, mále conciliate. Do(rus). Óbsecro. Ph. Oh,
Illúd vide, os ut síbi distorsit cárnufex.
Quid huc tíbi reditio est? véstis quid mutátio est?
Quid nárras? paulum sí cessassem, Pýthias,
Domi nón offendissem, íta jam adornarát fugam.
Py. Haben' hóminem, amabo? Ph. Quíd ni habeam? Py. Factúm bene.
Dor(ias). Istúc pol vero béne. Py. Ubi est? Ph. Rogitas? nón vides?
Py. Videam? óbsecro quem? Ph. Hunc scílicet. Py. Quis hic ést homo?
Ph. Qui ad vós deductus hódie est. Py. Hunc oculís suis
Nostrárum numquam quísquam vidit, Phaédria.
Ph. Non vídit? Py. An tu hunc crédidisti esse, óbsecro,

Ad nós deductum? Ph. Námque alium habui néminem.
Py. Au,
Ne cómparandus híc quidem ad illum est: ílle erat
Honésta facie et líberali. Ph. Ita vísus est
Dudúm, quia varia véste exornatús fuit:
Nunc tíbi videtur foédus, quia illam nón habet.
Py. Tace óbsecro: quasi véro paulum intér siet.
Ad nós deductus hódie est adolescéntulus,
Quem tú videre véro velles, Phaédria.
Hic ést victus vétus veternosús senex,
Colóre mustelíno. Ph. Hem, quae haec est fábula?
Eo rédiges me, ut quid égerim egomet nésciam?
Eho tu, émin' ego te? Do. Emísti. Py. Jube mi dénuo
Respóndeat. Ph. Roga. Py. Vénisti hodie ad nós? negat.
At ille álter venit ánnos natus sédecim:
Quem sécum adduxit Pármeno. Ph. Age dum hoc mi éxpedi
Primum: ístam quam habes únde habes vestém? taces?
Monstrum hóminis, non dictúrus es? Do. Venit Chaérea.
Ph. Fratérne? Do. Ita. Ph. Quando? Do. Hódie.
Ph. Quam dudúm? Do. Modo.
Ph. Quicúm? Do. Cum Parmenóne. Ph. Norasne eúm
prius?
Do. Non. néc quis esset úmquam audieram dícier.
Ph. Unde ígitur fratrem méum esse scibas? Do. Pármeno
Dicébat eum esse. Is míhi dedit hanc. Ph. Óccidi.
Do. Meam ipse índuit: post úna ambo abierúnt foras.
Py. Jám satis credis sóbriam esse me ét nil mentitám tibi?
Jám satis certum est vírginem hinc ablátam esse? Ph. Age
nunc, bélua,
Crédis huic quod dícat? Py. Quid isti crédam? res ipsa
índicat.

Ph. Cóncede istuc paúlulum: audin'? étiam paululúm: sat est.
Díc dum hoc rursum, Chaérea tuam véstem detraxít tibi?
Do. Fáctum. Ph. Et eam est indútus? Do. Factum. Ph. Et pró te huc deductús est? Do. Ita.
Ph. Júppiter magne, ó scelestum atque aúdacem hominem. Py. Vaé mihi:
Étiam nunc non credis indignis nós esse inrisás modis?
Ph. Mírum ni credís quod iste dícat. Quid agam néscio.
Heús negato rúrsum. Possumne égo hodie ex te excúlpere
Vérum? vidistíne fratrem Chaéream? Do. Non. Ph. Nón potest
Síne malo fatéri, video: séquere hac: modo aït módo negat.
Óra me. Do. Obsecró te vero, Phaédria. Ph. I intro núnc etiam.
Do. Oíei. Ph. Alio pácto honeste hinc quó modo abeam néscio.
Áctum est, siquidem tú me hic etiam, nébulo, ludificábere.
Py. Pármenonis tám scio esse hanc téchnam quam me vívere.
Dor. Síc est. Py. Inveniam édepol hodie, párem ubi referam grátiam.
Séd nunc quid faciéndum censes, Dórias? Dor. De istác rogas
Vírgine? Py. Ita, utrum praédicemne an táceam? Dor. Tu pol, sí sapis,
Quód scis nescis, néque de juvene néque de raptu vírginis.
Hác re et te omni túrba evolves ét illi gratum féceris.
Illum tu patronum habes. Py. Ita fáciam. Dor. Sed videón' Chremem?
Tháïs jam aderit. Py. Quíd ita? Dor. Quia, quum inde ábeo, jam tum incéperat

Túrba inter eos. Py. Aúfer aurum hoc: égo scibo ex hoc, quíd siet.

Chremes. Pythias.

Ch. Attát data hercle vérba mihi sunt: vícit vinum quód bibi.
Ac dum ádcubabam, quám videbar míhi pulchre esse sóbrius!
Postquám surrexi, néque pes neque mens sátis suum officiúm facit.
Py. Chremés. Ch. Quis est? ehem Pýthias: vah, quánto nunc formósior
Vidére mihi quam dúdum! Py. Certo tú quidem pol multo hílarior.
Ch. Sed Thaïs multon' ánte venit? Py. Án abiit jam a mílite?
Ch. Jam dúdum, aetatem. Lítes factae súnt inter eos máxumae.
Py. Nil díxit, tu ut sequerére sese? Ch. Níl, nisi abiens mi ínnuit.
Py. Eho, nónne id sat erat? Ch. Át nescibam id dícere illam, nísi quia
Corréxit miles, quód intellexi mínus: nam me extrusít foras.
Sed eccam ípsam: miror úbi ego huic antevórterim.

Thais. Chremes. Pythias.

Th. Crédo equidem illum jam ádfuturum esse, út illam a me eripiát; sine veniat:
Quí si illam digito úno attigerit, óculi illi ilico écfodientur.
Usque adeo illius férre possum inéptiam et magnífica verba,

Vérba dum sint: vérum enim si ad rem cónferentur, vápulabit.
Ch. Tháïs, ego jam dúdum hic adsum. Th. O mí Chremes, te ipsum éxpectabam.
Scín' tu turbam hanc própter te esse fáctam? et adeo ad te áttinere hanc
Ómnem rem? Ch. Ad me? quí quaeso istuc? Th. Quía, dum tibi sorórem studeo
Réddere ac restítuere, haec atque hujus modi sum múlta passa.
Ch. Úbi ea est? Th. Domi apud me. Ch. Hém. Th. Quid est?
Éducta ita uti téque illaque dígnum est. Ch. Quid aïs? Th. Íd quod res est.
Hánc tibi dono dó neque repeto pro ílla quicquam abs té preti.
Ch. Et habétur et referétur, Thaïs, tíbi ita ut merita es grátia.
Th. Át enim cave, ne províus quam hanc a me accípias amittás, Chremes:
Nam haéc ea est, quam míles a me ví nunc ereptúm venit.
Abi tú, cistellam, Pýthias, domo écfer cum monuméntis.
Ch. Viden' tu íllum, Thaïs? Py. Úbi sita est? Th. In rísco: odiosa céssas.
Ch. Mílitem secum ád te quantas cópias addúcere?
Áttat. Th. Num formídulosus óbsecro es, mi homo? Ch. Ápage sis:
Égon' formidulósus? nemo est hóminum qui vivát minus.
Th. Átque ita opus est. Ch. Ah, métuo qualem tú me esse hominem exístumes.
Th. Ímmo hoc cogitáto: quicum rés tibi est, peregrínus est:
Mínus potens quam tú, minus notus, mínus amicorum híc habens.
Ch. Scío istuc. Sed tu quód cavere póssis, stultum admíttere est.

Málo ego nos prospícere quam hunc ulcísci accepta injúria.
Tú abi atque obsera óstium intus, dúm ego hinc transcurro ád forum:
Vólo ego adesse hic ádvocatos nóbis in turba hác. TH. Mane.
CH. Mélius est. TH. Mane. CH. Omítte, jam adero. TH. Nil opus est istís, Chremes.
Hóc modo dic, sorórem esse illam tuam ét te parvam vírginem
Ámisisse, núnc cognosse. Sígna ostende. PY. Adsúnt. TH. Cape.
Sí vim faciet, ín jus ducito hóminem: intellextín'? CH. Probe.
TH. Fác animo haec praesénti dicas. CH. Fáciam. TH. Attolle pállium.
Périi, huic ipsi est ópus patrono, quém defensorém paro.

THRASO. GNATHO. SANGA. CHREMES. THAIS.

THR. Hancíne ego ut contuméliam tam insígnem in me accipiám, Gnatho?
Morí me satius est. Símalio, Donáx, Syrisce, séquimini.
Primum aédeis expugnábo. GN. Recte. THR. Vírginem eripiám. GN. Probe.
THR. Male múlcabo ipsam. GN. Púlchre. THR. In medium huc ágmen cum vectí, Donax;
Tu, Símalio, in sinístrum cornu; tú, Syrisce, in déxterum.
Cedo álios: ubi centúrio est Sanga et mánipulus furum? SA. Éccum adest.
THR. Quid ignáve? peniculón' pugnare, qui ístum huc portes, cógitas?
SA. Egone? inperatóris virtutem nóveram et vim mílitum:
Sine sánguine hoc non pósse fieri: qui ábstergerem vólnera?
THR. Ubi álii? SA. Qui malum 'álii?' solus Sánnio servát domi.

Thr. Tu hosce ínstrue: ego ero póst principia: inde ómnibus signúm dabo.
Gn. Illúc est sapere: ut hósce instruxit, ípsus sibi cavít loco.
Thr. Idem hóc jam Pyrrhus fáctitavit. Ch. Víden' tu, Thaïs, quam híc rem agit?
Ni mírum, consilium íllum rectum est de óccludendis aédibus.
Th. Sané quod tibi nunc vír videatur ésse hic, nebulo mágnus est:
Ne métuas. Thr. Quid vidétur? Gn. Fundam tíbi nunc nimis vellém dari,
Ut tu íllos procul hinc éx occulto caéderes: facerént fugam.
Thr. Séd eccam Thaïdem ípsam video. Gn. Quám mox inruimús? Thr. Mane:
Ómnia prius éxperiri quam ármis sapientém decet.
Quî scis an quae júbeam sine vi fáciat? Gn. Di vostrám fidem,
Quánti est sapere! númquam accedo, quín abs te abeam dóctior.
Thr. Tháïs, primum hoc míhi responde: quúm tibi do istam vírginem,
Díxtin' hos mihí dies soli dáre te? Th. Quid tum póstea?
Thr. Rógitas? quae mi ante óculos coram amátorem adduxtí tuum.
Th. Quíd cum illoc agás? Thr. Et cum eo clám te subduxtí mihi?
Th. Lúbuit. Thr. Pamphilam érgo huc redde, nísi si mavis vi éripi.
Ch. Tíbi illam reddat aút tu eam tangas, ómnium ..? Gn. Ah quid agís? tace.
Thr. Quíd tu tibi vis? égo non tangam meám? Ch. Tuam autem, fúrcifer?
Gn. Cáve sis: nescis cuí male dicas núnc viro. Ch. Non tu hínc abis?

Scín' tu ut tibi res se hábeat? si quicquam hódie hic turbae coéperis,
Fáciam ut hujus locí dieique meíque semper mémineris.
GN. Míseret tui me, qui húnc tantum hominem fácias inimicúm tibi.
CH. Dímminuam ego tibí caput hodie, nísi abis. GN. Ain' veró, canis?
Sícine agis? THR. Quis tú homo es? quid vis tíbi? quid cum illa reí tibi est?
CH. Scíbis: principio éam esse dico líberam. THR. Hem. CH. Cívem Ätticam. THR. Hui.
CH. Meám sororem. THR. Os dúrum. CH. Miles, núnc adeo edicó tibi,
Né vim facias úllam in illam. Tháïs, ego eo ad Sóphronam
Nútricem, ut eam addúcam et signa osténdam haec. THR. Tun' me próhibeas,
Meám ne tangam? CH. Próhibebo inquam. GN. Audín' tu? hic furti se ádligat:
Sát hoc tibi est. THR. Idem hóc tu, Thaïs? TH. Quaére qui respóndeat.
THR. Quíd nunc agimus? GN. Quín redeamus: jam haéc tibi aderit súpplicans
Últro. THR. Credin'? GN. Ímmo certe: nóvi ingenium múlierum:
Nólunt ubi velís, ubi nolis cúpiunt ultro. THR. Béne putas.
GN. Jám dimitto exércitum? THR. Ubi vis. GN. Sánga, ita ut forteís decet
Mílites, domí focique fác vicissim ut mémineris.
SA. Jám dudum animus ést in patinis. GN. Frúgi es. THR. Vos me hac séquimini.

ACTUS V.

THAIS. PYTHIAS.

TH. Pergín', scelesta, mécum perplexé loqui?
'Scio, néscio, abiit, aúdivi, ego non ádfui.'
Non tu ístuc mihi dictúra aperte es, quídquid est?
Virgo, cum frater illam volt, est nuspiam;
Et Dórus abiit: quam ób rem? quid factúm est? taces?
PY. Quid tíbi ego dicam mísera? at Dorum illúm negant
Fuísse. TH. Quis fuit ígitur? PY. Iste Chaérea.
TH. Qui Chaérea? PY. Iste ephébus, frater Phaédriae.
TH. Quid aís, venefica? PY. Átqui certo cómperi.
TH. Quid is óbsecro ad nos? quam ób rem adductus est? PY. Néscio:
Nisi amásse credo Pámphilam. TH. Hem, misera óccidi,
Infélix, siquidem tu ístaec vera praédicas.
Num per eúm abest virgo? PY. Id opínor. TH. Quid aïs, sácrilega?
Istúcine intermináta sum hinc abiéns tibi?
PY. Quid fácerem? solae mansêre puellae domi.
TH. Scelésta ovem lupó commîsti. Díspudet
Sic míhi data esse vérba. Quid illuc hóminis est?
PY. Hera méa, tace tace óbsecro, salvaé sumus:
Habémus hominem ipsum. TH. Úbi is est? PY. Hem ad sinísteram.
Viden'? TH. Vídeo. PY. Comprendí jube, quantúm potest.
TH. Quid illó faciemus, stúlta? PY. Quid faciás, rogas?
Vide, amábo, si non, quum áspicias, os ínpudens
Vidétur: tum autem quae éjus confidéntia est!

Chaerea. Thais. Pythias.

Ch. Apud Ántiphonem utérque, mater ét pater,
Quasi dédita opera dómi erant, ut nulló modo
Intro íre possem, quín viderent me. Ínterim
Dum ante óstium sto, ét vix committo vírginem
Vetulaé ex familiá, notus mihi quidam óbviam
Venít. Ubi vidi, ego me ín pedes quantúm queo
In ángiportum quóddam desertum ; índe item
In áliud, inde in áliud : ita misérrumus
Fuí fugitando, néquis me cognósceret.
Ubí mutem hanc vestém ? fratrem nam metuó meum,
Né intus sit : porró ne rure rédierit pater.
Sed éstne haec Thaïs, quám video ? Ipsa est. Haéreo
Quid fáciam. Quid mea aútem ? Quid faciét mihi ?
Th. Adeámus. Bone vir Dóre, salve : díc mihi,
Aufúgistin' ? Ch. Hera, fáctum. Th. Satin' id tíbi placet ?
Ch. Non. Th. Crédin' te inpune hábiturum ? Ch. Unam hanc nóxiam
Amítte : si aliam admísero umquam, occídito.
Th. Num meám saevitiam véritus es ? Ch. Non. Th. Non ? quíd igitur ?
Ch. Hanc métui ne me críminaretúr tibi.
Th. Quid féceras ? Ch. Paulúm quiddam. Py. Eho 'paulum' ínpudens ?
An paúlum hoc esse tíbi videtur, vírginem
Auferré civem ? Ch. Cónservam esse crédidi.
Py. Consérvam ? vix me cóntineo quin ínvolem
Monstro ín capillum : etiam últro derisum ádvenit.
Th. Abin' hínc, insana ? Py. Quíd ita ? vero débeam,
Credo, ísti quicquam fúrcifero, si id fécerim :

Praesértim quum se sérvum fateatúr tuum.
Th. Missa haéc faciamus. Nón te dignum, Chaérea,
Fecísti: nam si ego dígna hac contumélia
Sum máxume, at tu indígnus qui facerés tamen.
Neque aedepol quid nunc cónsili capiám scio
De vírgine istac: íta conturbastí mihi
Rationes omnes, út eam non possím suis
Ita ut aéquum fuerat, átque ut studui, trádere,
Ut sólidum parerem mi hóc beneficium, Chaérea.
Ch. At núnc dehinc spero aetérnam inter nos grátiam
Fore, Tháïs. Saepe ex hujus modi re quápiam et
Maló principio mágna familiáritas
Confláta est. Quid si hoc quíspiam voluít deus?
Th. Equidém pol in eam pártem accipioque ét volo.
Ch. Immo íta quaeso. Unum hoc scíto, contuméliae
Non mé fecisse caúsa, sed amoris: státim
Salvám in domo honésta collocavi virgínem.
Th. Sció; propterea mágis nunc ignoscó tibi.
Non ádeo inhumano íngenio sum, Chaérea,
Neque ita ínperita, ut, quíd amor valeat, nésciam.
Ch. Te quóque jam, Thaïs, íta me di bene amént, amo.
Py. Tum pól tibi ab istoc, héra, cavendum intélligo.
Ch. Non aúsim. Py. Nil tibi quícquam credo. Th. Désinas.
Ch. Nunc égo te in hac re mi óro ut adjutríx sies,
Ego mé tuae comméndo et committó fide:
Te míhi patronam cápio, Thaïs, te óbsecro:
Emóriar, si non hánc uxorem dúxero.
Th. Tamen sí pater quid . . Ch. Áh volet, certó scio,
Civís modo haec sit. Th. Paúlulum opperírier
Si vís, jam frater ípse hic aderit vírginis;
Nutrícem arcessitum íit, quae illam aluit párvulam:

In cógnoscendo túte ipse aderis, Chaérea.
Ch. Ego véro maneo. Th. Vín' interea, dúm is venit,
Domi ópperiamur pótius quam hic ante óstium?
Ch. Immó percupio. Py. Quám tu rem actura óbsecro es?
Th. Nam quíd ita? Py. Rogitas? húnc tu in aedes cógitas
Recípere posthac? Th. Cúr non? Py. Crede hoc meaé fide,
Dabit híc pugnam aliquam dénuo. Th. Au, tace óbsecro.
Py. Parúm perspexisse éjus videre audáciam.
Ch. Non fáciam, Pythiás. Py. Non credo, Chaérea,
Nisi sí commissum nón erit. Ch. Quin, Pýthias,
Tu mé servato. Py. Néque pol servandúm tibi
Quicquám dare ausim néque te servare. Ápage te.
Th. Adest óptume ipse fráter. Ch. Perii hercle: óbsecro
Abeámus intro, Tháïs: nolo me ín via
Cum hac véste videat. Th. Quam ób rem tandem? an quía pudet?
Ch. Id ípsum. Py. Id ipsum? vírgo vero? Th. I praé, sequor.
Tu istíc mane, ut Chremem íntro ducas, Pýthias.

Pythias. Chremes. Sophrona.

Py. Quid, quíd venire in méntem nunc possít mihi?
Quidnám? quî referam sácrilego illi grátiam,
Qui hunc súpposuit nóbis? Ch. Move te oro ócius,
Mea nútrix. So. Moveo. Ch. Vídeo, sed nil prómoves.
Py. Jamne óstendisti sígna nutrici? Ch. Ómnia.
Py. Amábo, quid aït? cógnoscitne? Ch. Ac mémoriter.
Py. Bene aedepol narras: nam ílli faveo vírgini.
Ite íntro: jam dudum héra vos expectát domi.
Virúm bonum eccum Pármenonem incédere

Videó: vide ut otiósus it, si dís placet.
Speró me habere, quî húnc meo excruciém modo.
Ibo íntro, de cognítione ut certúm sciam:
Post éxibo atque hunc pérterrebo sácrilegum.

PARMENO. PYTHIAS.

PA. Revíso, quidnam Chaérea hic rerúm gerat.
Quod si ástu rem tractávit, di vostrám fidem,
Quantam ét quam veram laúdem capiet Pármeno!
Nam ut míttam, quod eï amórem difficíllumum et
Caríssumum, ab muliére astuta vírginem
Quam amábat, eam conféci sine moléstia,
Sine súmptu, sine dispéndio: tum hoc álterum,
Id véro est quod ego míhi puto palmárium,
Me répperisse, quó modo adolescéntulus
Muliercúlarum móres posset nóscere,
Matúre ut quum cognórit, perpetuo óderit.
Quae dúm foris sunt, níl videtur múndius,
Nec mágis compositum quícquam nec magis élegans:
Quae cúm amatore suo cum coenant, ligúrriunt.
Illas videre, sumpti quid faciant domi;
Ut comedant, ut potent, teneram ut curent cutem:
Aurum, pigmenta; miseram ancillarum gregem,
Unctrices, cantatrices, cistellarias,
Vestiplicas, flábelliferas, sandaligerulas,
Nosse ómnia haec salús est adolescéntulis.
PY. Ego pól te pro istis díctis et factís, scelus,
Ulcíscar, ut ne inpúne in nos inlúseris.
Pró deum fidem, fácinus foedum! o infélicem adolescéntulum!
Ó scelestum Pármenonem, qui ístum huc adduxít! PA. Quid est?

Py. Miseret me: itaque ut né viderem, mísera huc ecfugí foras,
Quaé futura exémpla dicunt ín eum indigna. Pa. O Júppiter,
Quaé íllaec turba est? núm nam ego perii? adíbo. Quid istuc, Pýthias?
Quíd aïs? in quem exémpla fient? Py. Rógitas, audacíssume?
Pérdidisti istúm quem adduxti pro fámulo adolescéntulum,
Dúm studes dare vérba nobis. Pa. Quíd ita? aut quid factúm est? cedo.
Py. Dícam: virginem ístam, Thaïdi hódie quae donó data est,
Scís eam civem hinc ésse? et fratrem ejus ésse adprime nóbilem?
Pa. Néscio. Py. Atqui síc inventa est: éam iste surripuit miser.
Ílle ubi id rescívit factum fráter violentíssumus—
Pa. Quídnam fecit? Py. Cónligavit prímum eum miserís modís.
Pa. Cónligavit? Py. Átque quidém orante, út ne id faceret, Tháïde.
Pa. Quíd aïs? Py. Nunc minátur porro illí id, fugitivis quód solet:
Quód ego numquam vídi fieri néque velim. Pa. Qua audácia
Tántum facinus aúdet? Py. Quid ita 'tántum?' Pa. An non hoc máxumum est?
Quís homo pro fugitivo úmquam vidit vírum bonum ex bónis
Préndi quemquam? Py. Néscio. Pa. At ne hoc nésciatis, Pýthias:
Díco, edico vóbis, nostrum esse íllum herilem fílium. Py. Hem,
Óbsecro, an is est? Pa. Néquam in illum Tháïs vim fierí sinat!
Átque adeo autem cúr non egomet íntro eo? Py. Vide, Pármeno,

Quíd agas, ne neque ílli prosis ét tu pereas : nam hóc putant,
Quídquid factum est, á te esse ortum. Pa. Quíd igitur faciám miser ?
Quídve incipiam ? ecce aútem video rúre redeuntém senem :
Dícam huic an non dícam ? dicam hercle : étsi mihi magnúm malum
Scío paratum : séd necesse est, huíc ut subveniát. Py. Sapis.
Égo abeo intro : tú isti narra omnem rem órdine, ut factúm siet.

Laches. Parmeno.

La. Ex meó propinquo rúre hoc capio cómmodi :
Neque agrí neque urbis ódium me umquam pércipit.
Ubi sátias coepit fíeri, commutó locum.
Sed estne ílle noster Pármeno ? et certe ípsus est.
Quem praéstolare, Pármeno, hic ante óstium ?
Pa. Quis homó est ? ehem, salvum te ádvenire, here, gaúdeo.
La. Quem praéstolare ? Pa. Périi : lingua haerét metu. La. Hem,
Quid ést quod trepidas ? sátin' salvae ? díc mihi.
Pa. Here, prímum te arbitrári id, quod res ést, velim :
Quidquíd hujus factum est, cúlpa non factúm est mea.
La. Quid ? Pa. Récte sane intérrogasti : opórtuit
Rem praénarrasse me. Émit quendam Phaédria
Servúm, quem dono huíc daret. La. Cui ? Pa. Thaïdi.
La. Emít ? perii hercle. Quánti ? Pa. Vigintí minis.
La. Actúm est. Pa. Tum quandam fídicinam amat hinc Chaérea.
La. Hem, quíd ? amat ? an scit jam ílle quoque rem pérdere ?
An in ástu venit ? áliud ex alió malum.
Pa. Here, né me spectes : me ínpulsore haec nón facit.

La. Omítte de te dícere. Ego te, fúrcifer,
Si vívo . . sed istuc, quídquid est, primum éxpedi.
Pa. Is pro íllo famulo ad Thaïdem dedúctus est.
La. Pro famúlon' ? Pa. Sic est. Pró fugitivo hunc póstea
Compréndere intus ét constrinxere. La. Óccidi.
Pa. Audáciam muliérum specta. La. Númquid est
Aliúd mali damníve quod non díxeris
Relíquum ? Pa. Tantum est. La. Césso huc intro rúmpere ?
Pa. Non dúbium est quin mihi mágnum ex hac re sít malum :
Nisi quía necessus fúit hoc facere. Id gaúdeo
Proptér me hisce aliquid ésse eventurúm mali :
Nam jám diu aliquam caúsam quaerebát senex,
Quam ob rem ínsigne aliquid fáceret eis : nunc répperit.

Pythias. Parmeno.

Py. Numquam aédepol quicqnam jám diu quod mágis vellem eveníre
Mî evénit, quam quod módo senex intro ád nos venit érrans.
Mihi sólae ridiculó fuit, quae quíd timeret scíbam.
Pa. Quid hoc aútem est ? Py. Nunc id pródeo ut convéniam Parmenónem
Sed ubi óbsecro est ? Pa. Me quaérit haec. Py. Atque éccum video : adíbo.
Pa. Quid ést, inepta ? quíd vis tibi ? quid rídes ? pergin' ? Py. Périi :
Deféssa jam sum mísera te ridéndo. Pa. Quid ita ? Py. Rógitas ?
Numquám pol hominem stúltiorem vídi nec vidébo. Ah,
Non póssum satis narráre, quos ludós praebueris íntus.
At étiam primo cállidum et disértum credidi hóminem.
Quid ? ílicone crédere ea quae díxi oportuít te ?

An paénitebat flágiti, te auctóre quod fecísset
Adoléscens, ni miserum ínsuper etiám patri indicáres?
Nam quíd illi credis túm animi fuísse, ubi vestem vídit
Illam ésse eum indutúm pater? quid? jám scis te perísse?
Pa. Hem quíd dixisti, péssuma? an mentíta es? etiam rídes?
Itan' lépidum tibi visúm est, scelus, nos ínridere? Py. Nímium.
Pa. Siquidem ístuc inpune hábueris. Py. Verúm. Pa. Reddam hercle. Py. Crédo:
Sed ín diem istuc, Pármeno, est fortásse, quod mináre.
Tu jám pendebis, quí stultum adolescéntulum nobílitas
Flagítiis et eundem índicas: utérque in te exempla édent.
Pa. Nullús sum. Py. Hic pro illo múnere tibi honós est habitus: ábeo.
Pa. Egomét meo indició miser, quasi sórex, hodie périi.

Gnatho. Thraso. (Parmeno.)

Gn. Quíd nunc? qua spe aut quó consilio huc ímus? quid coeptás, Thraso?
Th. Égone? ut Thaïdí me dedam et fáciam quod jubeát. Gn. Quid est?
Th. Quî minus quam Herculés servivit Ómphalae? Gn. Exemplúm placet.
Útinam tibi commítigari vídeam sandalió caput!
Séd fores crepuérunt ab ea. Th. Périi: quid hoc autém est mali?
Húnc ego numquam víderam etiam: quíd nam hic properans prósilit?

Chaerea. Parmeno. Gnatho. Thraso.

Ch. Ó populares, écquis me hodie vívit fortunátior?

Nemo hércle quisquam: nam ín me plane dí potestatém suam
Omnem óstendere: cui tam subito tót congruerint cómmoda.
PA. Quid hic laétus est? CH. O Pármeno mi, o meárum voluptatum ómnium
Invéntor, inceptór, perfector, scín' me in quibus sim gaúdiis?
Scis Pámphilam meam invéntam civem? PA. Audívi. CH. Scis sponsám mihi?
PA. Bene, íta me di ament, fáctum. GN. Audin' tu, hic quí aït? CH. Tum autem Phaédriae
Meo frátri gaudeo ésse amorem omnem ín tranquillo: uná est domus;
Thaís patri se cómmendavit, ín clientelam ét fidem
Nobís dedit se. PA. Frátris igitur Thaïs tota est? CH. Scílicet.
PA. Jam hoc áliud est quod gaúdeamus: míles pelletúr foras.
CH. Tu fráter, ubi ubi est, fác quam primum haec aúdiat. PA. Visám domum.
TH. Numquíd, Gnatho, tu dúbitas quin ego núnc perpetuo périerim?
GN. Sine dúbio opinor. CH. Quíd commemorem prímum aut laudem máxume?
Illúmne qui mihi dédit consilium ut fácerem, an me qui ausús siem
Incípere, an fortunám conlaudem, quaé gubernatrix fuit,
Quae tót res, tantas, tam ópportune in únum conclusít diem?
An meí patris festívitatem et fácilitatem? o Júppiter,
Serva óbsecro haec bona nóbis.

PHAEDRIA. CHAEREA. THRASO. GNATHO.

PH. Di vostrám fidem, incredíbilia
Pármeno modo quaé narravit. Séd ubi est frater? CH. Praésto adest.

Ph. Gaúdeo. Ch. Satis crédo. Nil est Tháïde hac, fratér, tua
Dígnius quod amétur: ita nostrae ómni est fautrix fámiliae.
Ph. Míhi illam laudas? Th. Périi, quanto mínus spei est, tanto mágis amo.
Óbsecro, Gnatho, ín te spes est. Gn. Quíd vis faciam? Th. Pérfice hoc
Précibus pretio, út ne plane excidam e conspectu Thaïdis.
Gn. Dífficile est. Th. Siquíd conlubitum est, nóvi te. Hoc si effèceris,
Quódvis donum et praémium a me optáto, id optatúm feres.
Gn. Ítane? Th. Sic erít. Gn. Si efficio hoc, póstulo ut mihi túa domus
Té praesente, absénte, pateat, ínvocato ut sít locus
Sémper. Th. Do fidém futurum. Gn. Adcíngar. Ph. Quem ego hic aúdio?
Ó Thraso. Th. Salvéte. Ph. Tu fortásse quae facta híc sient
Néscis. Th. Scio. Ph. Cur érgo in his te cónspicor regiónibus?
Th. Vóbis fretus. Ph. Scín' quam fretus? míles, edicó tibi,
Sí te in platea offéndero hac post úmquam, quod dicás mihi
'Álium quaerebam, íter hac habui,' périisti. Gn. Eja, haud síc decet.
Ph. Díctum est. Gn. Non cognósco vostrum tám superbum. Ph. Síc ago.
Gn. Príus audite paúcis: quod quum díxero, si plácuerit,
Fácitote. Ph. Audiámus. Gn. Tu concéde paulum istúc, Thraso.
Príncipio ego vos crédere ambos hóc mihi vehementér velim,
Me hújus quidquid fácio id facere máxume causá mea:
Vérum si idem vóbis prodest, vós non facere inscítia est.

Ph. Quíd id est? Gn. Militem égo benigne récipiundum cénseo. Ph. Hem,
Récipiundum? Gn. Cógita modo. Tu hércle cum illa Phaédria,
Út lubenter víris (etenim béne lubenter víctitas),
Quód des paulum est, ét necesse est múltum accedere ad Tháïdem.
Út tuo amori súppeditare póssit sine sumtú tuo
Ómnia haec, magis ópportunus néc magis ex usú tuo
Némo est. Principio ét habet quod det, ét dat nemo lárgius.
Fátuus est, insúlsus, tardus, stértit noctes ét dies:
Néque istum metuas, né amet mulier: fácile pellas úbi velis.
Ch. Quíd agimus? Gn. Praetérea hoc etiam, quód ego vel primúm puto,
Accipit homo némó melius prórsus neque prolíxius.
Ch. Mírum ni illoc hómine quoquo pácto opus est. Ph. Idem ego árbitror.
Gn. Récte facitis. Únum etiam hoc vos óro, ut me in vestrúm gregem
Récipiatis: sátis diu jam hoc sáxum vorso. Ph. Récipimus.
Ch. Ác lubenter. Gn. At ego pro isto, Phaédria et tu Chaérea,
Húnc comedendum et ébibendum vóbis propinó. Ch. Placet.
Ph. Dígnus est. Gn. Thraso, úbi vis accede. Th. Óbsecro te quíd agimus?
Gn. Quíd? isti te ignorábant: postquam eis móres ostendí tuos
Ét conlaudaví secundum fácta et virtutés tuas,
Ínpetravi. Th. Béne fecisti: grátiam habeo máxumam.
Númquam etiam fui úsquam, quin me omnes amárent plúrimum.
Gn. Díxin' ego in hoc ésse vobis Ítticam elegántiam?
Ph. Nîl praeter promíssum est. Ite hac. Cantor. Vós valete et plaúdite.